

Governar la cultura des de la comunitat: límits i desplaçaments d'un nou paradigma

Published by [Interacció](#) [1] on 28/02/2022 - 11:00 | Last modification: 29/04/2026 - 12:10

El gir cap a la gestió comunitària de la cultura no és una innovació puntual. És una resposta a una crisi de model que la pandèmia ha accelerat i fet visible. Els governs locals han començat a incorporar formes de governança que desplacen el centre de decisió, obrint-lo a comunitats, col·lectius i nous actors. Aquest moviment no és només institucional. És una reconfiguració del que entenem per cultura com a política pública.

La idea de cultura com a espai de cohesió social, capaç d'articular relacions entre persones, institucions i territoris, guanya centralitat. També ho fa el marc dels drets culturals, que amplia el sentit de l'accés i la participació fins a situar-los com a condicions de la vida democràtica. Aquest doble desplaçament redefineix el camp. Ja no es tracta només de produir o programar cultura, sinó de garantir les condicions perquè aquesta es construeixi col·lectivament.

En aquest context, la gestió comunitària apareix com una pràctica que qüestiona el model tradicional. Espais autogestionats i iniciatives independents experimenten amb formes d'organització que combinen accessibilitat, inclusió i capacitat d'incidència. No operen només en el terreny cultural. Reclamen, sovint de manera implícita, capacitat de decisió sobre l'ús dels espais, els recursos i les polítiques urbanes. Aquí és on el debat esdevé polític: qui governa la cultura i amb quins instruments.

L'espai cultural com a lloc de govern compartit.

La comunitat no només hi participa, també hi decideix.

Identifiquem un element clau en aquesta transformació: l'emergència de nous dispositius de treball col·laboratiu. Els laboratoris urbans, cada cop més presents a Europa, funcionen com a infraestructures intermèdies. No són només espais de creació. Són entorns on es produeix coneixement, es negocien prioritats i es construeixen respostes a problemes complexos. Operen com a interfícies entre administració, sector cultural i ciutadania.

El cas del Laboratori d'Art Comunitari de Sant Boi, impulsat pel [Can Castells Centre d'Art](#) [2](CCCA), ho exemplifica amb claredat. No es limita a desenvolupar projectes artístics. Actua com a espai des del qual s'articulen respostes a qüestions com la salut mental, la cohesió social o l'aprenentatge col·lectiu en contextos de crisi. La seva funció no és accessòria. És estructural. Permet legitimar processos i accelerar dinàmiques que, en altres marcs, quedarien fora de la política pública.

La cultura com a espai de significat compartit.

Produir col·lectivament també és redefinir els marcs des d'on es mira la realitat.

Aquest tipus de pràctiques connecta amb el concepte de "cultura viva". Un camp que posa l'accent en processos oberts, en la diversitat, en la cogestió i en una actitud crítica davant les institucions. La cultura deixa de ser un producte per esdevenir un procés situat, amb capacitat de transformar relacions i generar comunitat.

El pas següent és la seva incorporació en les polítiques públiques. El programa [Cultura Viva](#) [3] i el Pla de Drets Culturals de Barcelona són exemples d'aquest intent. Busquen institucionalitzar la gestió comunitària, integrant-la en dispositius de codisseny i coproducció. La voluntat és clara: reforçar el paper de les comunitats en la definició de les polítiques culturals

Els drets culturals com a llenguatge en disputa.

El seu significat es construeix en el conflicte i la negociació.

Aquest punt és, també, el més fràgil. Una tensió que no abordarem en aquest text, però que volem fer explícita amb claredat. El cas de la resposta de Cultura de Base al Pla de Drets Culturals ho evidencia. El desacord no és només sobre continguts. És sobre processos. Sobre fins a quin punt la participació és real o només declarativa.

Aquesta tensió revela un problema de fons. La governança multiactor no elimina les relacions de poder. Les reconfigura. La ciutadania i el teixit cultural emergeixen com a subjectes amb capacitat d'incidència, mentre que l'administració ha de desplaçar-se cap a un rol de facilitador. Aquest desplaçament no és automàtic ni lineal. Genera friccions, resistències i contradiccions.

Els estudis internacionals apunten en la mateixa direcció. Fins i tot en contextos amb recursos, la manca d'integració real dels actors pot reduir l'impacte de les polítiques i generar desconfiança. La coordinació no és només una qüestió tècnica. És una qüestió de reconeixement i de redistribució de capacitat de decisió.

Això situa el debat en un lloc més complex. No es tracta de promoure la participació com a valor abstracte. Es tracta de construir dispositius capaços de sostenir-la en el temps, amb regles clares i amb capacitat real d'incidència. Els laboratoris, les organitzacions híbrides i les experiències de gestió comunitària apunten en aquesta direcció, però encara operen sovint com a excepcions.

El repte és convertir aquestes pràctiques en estructura. Que deixin de ser projectes i passin a formar part de l'arquitectura ordinària de les polítiques culturals. Això implica una decisió de fons. Acceptar que governar la cultura ja no és només gestionar equipaments o programar activitats. És compartir poder.

Referències

Anheier, H. K., Merkel, J., i Winkler, K. (2021). [Culture, the arts, and the Covid-19 pandemic. Five cultural capitals in search of solutions](#) [4]. Hertie School.

Arreaga, M., Frías, S., Rodríguez, J. (2020). How Might Urban Labs Foster Collaborative Innovation Processes? A: De Tullio, F. M. (ed.) (2020). [Commons. Between Dreams and Reality](#) [5]. Creative Industry Košice.

Castro, M., (La Hidra Cooperativa) i Rodrigo, J. (Artibarrri) (2018). [Gestió comunitària de la cultura a Barcelona. Valors, reptes i propostes](#) [6]. Institut de Cultura de Barcelona.

Cultura de base Barcelona (2021). *Document de resposta a la reunió de presentació del pla de drets culturals: reflexions i propostes entorn a la mesura "Cultura de base i sectors culturals: dret a la creació, l'experimentació, la recerca i la producció cultural"*. culturadebase.org [7]

Institut de Cultura de Barcelona (2021). [Fem Cultura. Pla de Drets Culturals de Barcelona](#) [8]. Ajuntament de Barcelona.

Redacció Catalunya Press (2021, 9 novembre). Arrenca 'Portes', una nova proposta del Laboratori d'Art Comunitari a Sant Boi de Llobregat. *VilaPress*

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Tags: governança cultural

Tags: gestió cultural

Tags: participació cultural

Tags: drets culturals

Tags: innovació cultural

- [9]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2022/02/noves-governances>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://www.cccasantboi.cat/>

[3] <https://projectes.quepo.org/projectes/cultura-viva-2020-2021>

[4] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/report.pdf>

[5] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/commons.-from-dream-to-reality.pdf>

[6] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/gestio-comunitaria-de-la-cultura_cat-1.pdf

[7] <https://culturadebase.org/>

[8] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/pdf.pdf>

[9] <https://interaccio.diba.cat/node/8882>